

Összefoglaló a Magyar Bírói Egyesület 2011. október 8-án tartott „Értékek - rangsor” címmel rendezett tanácskozásáról

<http://www.mabie.hu/index.php/kozlemenyek/184-osszefoglalo-a-magyar-biroi-egyesulet-2011-oktober-8-an-tartott-ertekek-rangsor-cimmel-rendezett-tanacskozasarol>

Dr. Makai Lajos, a Pécsi Ítéltábla Büntető Kollégiumának kollégiumvezetője, a MBE elnöke köszöntőjében elmondta, hogy a KIM illetékes főosztályvezetője nem tudott eljönni a konferenciára.

Kifejtette, hogy a MBE már a bírói állaspályázatok elbírálásának részletes szabályairól és a pályázati rangsor kialakítása során adható pontszámokról szóló 7/2011 (III. 4.) KIM rendelet (R.) előkészítése során is megfogalmazta az új pályázati rendszerrel kapcsolatos aggályait, de ezek a jogszabály szövegében nem köszönnek vissza. A hatálybalépés óta elegendő gyakorlati tapasztalat gyűlt össze a kritikai észrevételek pontos megfogalmazására, és a módosításra vonatkozó javaslatok megtételére.

A bírói karban már korábban felmerült az igény arra, hogy a bírói állaspályázatok elbírálásának legyenek objektív szempontjai, segítve a legalkalmasabb, legrátermettebb jelöltek kiválasztását. E ponton a R. találkozott a gyakorlati igényekkel, de a pontrendszer nem tükrözi a jogalkotói szándékot és anomáliákat okoz. Az alapprobléma, hogy túl nagy hangsúlyt kap a tudományos múlt, háttérbe szorítva a szakmaiságot. Kérdés, hogy biztosan jobb bíró lesz abból, akinek van PhD. fokozata vagy öt nyelvvizsgálója, vagy lehet jó az is, akinek a munkája mellett nem volt ideje ilyen plusz képesítéseket szerezni.

Hangoztatta, hogy a tanácskozást követően a módosító javaslatokat megküldik a KIM-nek, remélve, hogy azok meghallgatásra találnak. Utalt a stratégiai megállapodásukra.

Dr. Hilbert Edit, a Pest Megyei Bíróság büntető ügyszakos tanácselnöke, a MBE alelnöke kifejtette, hogy a MBE is szorgalmazta a pontrendszer bevezetését, mert enélkül bizonyos értékek összehasonlíthatatlannak bizonyultak, jó, ha a pályázók is látják, hogy a rögzített értékelési szempontok szerint hol a helyük a rangsorban.

Kérdésként vettette fel, hogy mi lehet a bírói tanácsok (BT) által adható – igen hangsúlyos – 20 pont szerepe az értékelés során. Álláspontja szerint e körben az országos egységesítés fontos lenne. Kérdés, hogy van-e bármelyik BT-nek ügyrendje ezzel kapcsolatosan? Kérdés, hogy a BT-k mire adják a 20 pontot, mire terjed ki a BT meghallgatás? Szakmai szempontokról szól vagy a szimpátiáról? Mikor szavazzanak? Ha már ismerik a jelölt, illetőleg a többi jelölt hozott pontszámát vagy még előtte? A BT pontszáma hogyan alakul ki? A tagok által adott pontok számtani közepét alapul véve vagy más módszer segítségével? Ha a jelölt több álláshelyre pályázik egyszerre, kaphat-e az egyes pályázataira eltérő pontszámot a BT-től vagy sem?

A külső pályázókkal kapcsolatban lelkiismereti problémát jelent, hogy lehet-e valakit olyan helyzet elé állítani – esetlegesen a saját és az ügyfelek kárára –, hogy úgy ítélkezzen, hogy előtte még soha nem dolgozott bíróságon. Javasolta, hogy a Magyar Bíróképző Akadémia (MBA) szervezzen fizetős képzést a külsős pályázók számára, amely esetükben pályázati feltétel lenne. A képzés költségét – a pályaalakmassági vizsgálathoz hasonlóan – a nyertes pályázónak a bíróság megtérítené. A képzést a nyugdíjazott bírák tarthatnák.

Dr. Pongrácz Zsolt, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság büntetőbírája kifejtette, hogy van, akinek az igazgatási vezető nem engedi, hogy elmenjen pl. szakjogász képzésre, illetve a képzési lehetőségek szempontjából más helyzetben vannak a megyeszékhelyen vagy a vidéki kisvárosokban lévő bíróságok dolgozói. Ezen a helyzeten a BT által adható 20 pont tud segíteni. Felvetette, hogy amennyiben az elnök a képzésen való részvételt nem engedélyezi, hozzon erről határozatot, amit a BT értékelhetne.

Elmondta, hogy felszólalásában kifogásolni kívánta a kiemelt ügyekkel kapcsolatban a bírói értékelés szabályozását, de úgy értesült, hogy a Bjt. hétfőn megjelenő szövegében már az szerepel, hogy a határidő önhibából eredő elmulasztása eredményezheti a legfeljebb alkalmas minősítést.

A külsősök felkészítésével kapcsolatban elmondta, hogy annak pandantja az ügyvédi törvény módosított szabályozása, mely szerint bíróból ügyvéd azonnal nem lehet, miközben a Bjt. ma is felsorol 14-15 foglalkozást, amelyek gyakorlóiból kapásból bíróságra lehet.

Dr. Makai Lajos kifejtette, hogy a felkészítés szükségességét a MBE is próbálta már közvetíteni, mert érzékelték a visszasságokat. Titkári véleményeket ismertettek, melyek szerint a több éve bírói pályára készülők hátrányba kerülnek, mert a munkáltatói értékelésre kapható pontérték eltérő, a tudományos fokozat súlya igen nagy, a szakjogász képzésre a családos titkároknak nincs anyagi lehetősége, és indokolatlanul magas a jeles és a kitűnő szakvizsgára kapható pontszám közti különbség is.

Trappné dr. Kiszely Rita, a Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság büntető ügyszakos elnökhelyettese – megjegyezve, hogy hozzászólásának részletes szövege a MBE honlapján elérhető –, elmondta, hogy a módosítás célkitűzéseivel (legképzettebb jelöltek kiválasztása) egyetért, azzal is, hogy a külsős pályázók bejutását a szakma csúcsának tartott bírói pályára biztosítani kell, illetve hogy szükség van az objektív szemléletre.

A módosítással azonban a BT-k kezébe óriási hatalmat és felelősséget adtak. El kell döntenünk, hogy a BT előtt versenyvizsgára kerül sor, állásinterjúra, vagy pedig elbeszélgetésre.

Kiemelve néhány problémát, kifejtette, hogy a munkáltatói értékelésnél hátrányban van egy titkár a külsőssel szemben, de hátrányban van az a külsős is, akinek a munkahelyén ilyen értékelési rendszer nincs, ahol meg van, ott lehet, hogy más a követelmény. Kérdés, hogy ezt lehet-e mérlegelni a pontozásnál, és ha igen, mi alapján? Ezen kívül általában a túl-ig meghatározott pontokkal értékelendő

szempontoknál kérdésként merül fel a mérlegelés lehetősége. Az „ügyszaknak megfelelő szakjogászi diploma” értelmezése is problémákat vet fel pl. ha családjogi bírói állásra biztosítási szakjogászival jelentkezik valaki, hiszen bár az ügyszak polgári, de ez a típusú szakjogi végzettség ennél az állásnál nem biztos, hogy a konkrét ítélkezésben a jelöltet majdan segítené. Nem adna pontot azért a nyelvvizsgáért, ami a diplomaszerezés feltétele volt. Kérdés az is, hogy a nyelvvizsgáért kapható pontszám mennyi legyen. Annál is inkább, mert ennek túlzott értékelése kizárja azt a korosztályt, amelyet a jogalkotó a nyitással megcélzott. Előnye lehet annak is, aki pl. már egy nyelvi gimnáziumban kezdett. Eközben egy 300 ügygel küzdő bíró vagy egy pk. ügyekbe belefulladó titkár nem tud nyelvvizsgázni, sem másoddiplomázni, egyébként is miből tenné. A publikációkkal kapcsolatban elmondta, az elmúlt fél évben a titkárok közül sokan próbáltak publikálni, általában különböző internetes honlapokon. Kérdés, hogy a publikációknak a minősége vizsgálható-e? Ha igen, mi alapján? Van-e erre kapacitás? Az oktatási tevékenységnél is kérdés, hogy mit lehet elismerni és miért? A jogszabály-véleményezés esetében elismerhető-e, ha ez valakinek a munkaköri kötelessége volt? A MBA-képzésekkel kapcsolatban kiemelte, hogy az elismerhető képzések, azok igazolása nincs kidolgozva. A BT meghallgatáson szerzett tapasztalatok szerint a messziről jött ember azt mond, amit akar.

Megoldás lehet a külsősök számára alacsony BT pontszám megállapítása, ha van alkalmas belső ember. Ezt azonban nem támogatja, a BT-nek nem feladata a pontszámokkal búvárszkedni. megoldás lehet a külsősöknek „nehéz” kérdések feltétele. Ezt sem támogatja. Álláspontja szerint támogatni kell az alkalmas külsősöket, de baj, hogy a külsősből rögtön bíró lehet. Fontos az egyenlő esélyek biztosítása a belsős és a külsős pályázók számára egyaránt. Egyetért az MBA által szervezendő fizetős oktatás gondolatával, amelyről a megszerzett oklevelet 3-5 évig lehetne felhasználni a pályázatok benyújtásakor.

Kérdésként vetette fel még, hogy biztos-e, hogy az új pályázati értékelést a BT-knek kell csinálni, mert véleménye szerint bizottsági útra is lehetne bízni ezt a feladatot, amelynek az érintett bíróság bírái nem is lennének tagjai.

Dr. Magyarádyné dr. Vándor Zsuzsanna, a Veszprém Megyei Bíróság Polgári-Gazdasági-Közigazgatási Kollégiumának kollégiumvezető-helyettese elmondta, hogy a kiváló, magasabb beosztásra alkalmas bírói értékelési kategóriát a 2011-es OIT szabályzat vezette be, akit régebben minősítettek, hátrányból indul. Kifogásolta továbbá, hogy maximum 15 éves bírói gyakorlat értékelhető, azután már nem jár plusz pont, a gyakorlati idő pontozása egyébként is aránytalan a tudományos munka értékelésével összehasonlítva. A napi munka mellett a tudományos fokozat megszerzése igen nehéz, pláne, ha helyben nincs is jogi egyetem, egyébként pedig nem is fontos a bírói munkához, mert ahhoz más képességek kellene. A szakjogászi diplomák közül álláspontja szerint csak azok fogadhatók el, amelyek az adott területen ténylegesen szükségesek. A tanulmányutak értékelése megkérdőjelezhető. A publikációk esetében tisztázandó, hogy hol közzétett milyen publikációról van szó. Az MBA képzések értékelésére nincs szabályzat, illetve kérdés, mi van akkor, ha az igazgatási vezető a dolgozóját az adott képzésre nem engedi el. Hangsúlyozta, hogy megítélése szerint a bíróságok célul tűzött zavartalan, hatékony működésének biztosításához jobban megfelel egy bíróságon felnőtt kolléga, mint az, aki ezt az időt

tudományos fokozatok, nyelvvizsgák megszerzésével megspórolja, még akkor is, ha fontosnak tartja a nyitást a külsősök irányában.

Dr. Makai Lajos kiemelte, hogy nyilvánvalóan nem kell elzárkózni a külsős pályázók elől, de tény, hogy ma Magyarországon bíróképzés folyik.

Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla büntető ügyszakos tanácselnöke elmondta, hogy az egész probléma az objektív-szubjektív problémája, mert „a jogalkotó szubjektív elképzelése, hogy a bíróságokra külsősök kerüljenek be, amelyet egy objektív mázzal kíván elérni, mely végső soron nagyon szubjektív”. Támogatja a 6-8 hónapos MBA által szervezendő bíróképzést, mert kétségtelen, hogy nemcsak rossz, hanem felkészült szakemberek is pályáznak, ugyanakkor aki belsős, annak is kötelező a képzés. Plusz ha erre sor kerül, akkor a MBA képzésén való részvétel a külsősnek is pontot érhetne. Pontosítandónak tartotta, hogy a másoddiplomák körében mit hogyan kell értékelni, hogy a külföldi tanulmányutak esetében mennyi időért mennyi pont jár, illetve hogy a publikációk esetében elegendő az interneten megjelent négy oldal avagy tanulmánykötet kell. Enélkül ezeket mindenki úgy értelmezi, ahogy akarja. Az MBA képzéseivel kapcsolatosan a BT-knek meg kell határozni, mire adnak pontot, illetve azt is ki kell dolgozni, mi van azokkal, akik még Pilisszentkeresztre jártak. Lehetséges megoldás a BT-meghallgatás pontozására, hogy a legmagasabb és legalacsonyabb pontszám kivételével számoljanak átlagot, így kiszűrve az esetleges szubjektivitást. A tól-ig pontszámok esetében lehetőségként javasolta a BT-ben nyílt szavazással megállapítani a pontszámot.

Dr. Kovács András, a Pest Megyei Bíróság elnöke úgy fogalmazott, hogy a pontrendszer tökéletes sohasem lesz, de álláspontja szerint a Bsz. módosítása megoldhatná a problémát.

Támogatta a külsősök kötelező előzetes akadémiai képzését.

A pályázatokat elbíráló országos bizottság felállítását nem támogatta, főleg ha helyi ember nem lehetne benne, mert szerinte igenis vannak olyan szubjektív kiválasztási szempontok, amelyekről helyben tudnak. Kifejtette, hogy az utánpótlás kérdése a BT és a bírósági vezető közös felelőssége. Ehhez képest kifogásolta, hogy az MBA által a tárgyban november 10-ére szervezett konferenciára nem hívtak igazgatási vezetőket. Ugyanakkor ma lehetősége lett volna az igazgatási vezetőknek is megjelenni, mégis jelen rajta kívül más megyei elnökök.

Néhány értékelési szempontot kiemelve, azok problémáira rámutatva elmondta, hogy a külsősök által hozott munkáltatói értékeléseket lehetetlen ellenőrizni, a publikációk esetében nincs tisztázva, mi vehető figyelembe, a tanulmányutakon való részvétel pedig szerinte inkább attól függ, kinek milyen szerencsés a sorsa.

Hangsúlyozta, hogy a pályázókról való döntés a BT számára lelkiismereti kérdés, ezért is fontos a bíróság igazgatási vezetőjével a folyamatos, napi kapcsolat fenntartása, mint ahogy ez a Pest Megyei Bíróságon is történik. Kérdésként vetette fel, hogy ha az OIT elnökének (a későbbiekben az OBH elnökének) megvan a lehetősége a rangsortól való eltérésre, akkor ezt a BT miért nem teheti meg? Hozzátette, hogy a BT tagjai bíróként kiemelkedő, nagy perértékű ügyekben hoznak

döntéseket, a bizonyítékok szabad értékelésével, mérlegelésével, érthetetlen, hogy az állaspályázatok esetében miért nincs mérlegelési jogkörük.

Mindezek alapján a Bszi. módosítására tett javaslatot akként, hogy a pontszámok alapján kialakult rangsortól az eset összes körülményeire figyelemmel, indokolási kötelezettség mellett a BT is eltérhessen.

Dr. Halász Etelka, a Pécsi Ítéltábla büntetőbírája szerint a R. által bevezetett rendszer nem alapvetően elvetendő, mert a kiválasztás ezáltal objektív alapokra helyezhető. De a hangsúlyok mindenképpen megkérdőjelezhetők. Az 1-3. pontokban írt szempontok alapvető jelentőségűek a kiválasztás során, mégis összesen csak 65 pont szerezhető e körben, míg a többi szempont nem tartozik szorosan a bírói munkavégzés színvonalához, mégis összesen 80 ponttal lehet ezeket értékelni. Álláspontja szerint ez utóbbi pontszámokat lényegesen csökkenteni kell.

Dr. Szabó Sándor, a Szombathelyi Városi Bíróság elnöke, a MBE főtitkára elmondta, hogy a KIM Magánjogi Főosztályától közben azt az információt kapta, hogy nyitottak a változtatásra.

Dr. Handó Tünde, a Fővárosi Munkaügyi Bíróság elnöke nagyon jó dolognak tartotta, hogy létezik a pontrendszer, mert így aki bíró akar lenni, vagy feljebb akar lépni, az tudja, hogy ennek érdekében mit kell tennie. Álláspontja szerint a XXI. századi bírónak a R.-ben megjelölt kívánalmaknak meg kell felelnie, ezek olyan plusz ismeretek, amelyeket mindenképpen el kell ismerni. Ezért elvi jelentőségűnek tartotta, hogy nem az ezekre adható pontok számát kell csökkenteni, hanem a többi pontszámot növelni.

Dr. Asbóth Balázs, a Fővárosi Bíróság titkára elmondta, hogy a bírósági titkárok eleve hátrányos helyzetben vannak a munkáltatótól hozott pontok tekintetében a külsősökkel szemben. Kifogásolta, hogy a titkári joggyakorlati időt a R. külön nem értékeli, erre a titkárok nem kapnak plusz pontot, míg a bírók a bírói gyakorlati időre igen.

Sérelmezte, hogy az eltérő munkateher miatt egy fővárosi titkárnak nincs ideje, lehetősége szakjogász-képzést végeznie, ezért hátrányosabb helyzetbe kerülhet a vidéki kollégával szemben, holott a munkája során adott esetben még rövidebb idő alatt is sokkal több ügyet látott, intézett.

A bírói felkészítő tanfolyammal kapcsolatban úgy fogalmazott, hogy az ma is van, létezik, és fogalmazó-, illetve titkárképzés a neve. Akik ebben vesznek részt, azok nem azért szeretnének bírók lenni, mert esetleg becsődölt az ügyvédi iroda, hanem azért, mert ezt élethivatásuknak tekintik. Hozzátette, hogy neki is a bíróság az első munkahelye. Álláspontja szerint nem a képzési folyamat végén kell „nyitni”, hiszen bárki lehet bírósági titkár, a Fővárosi Bíróság is rendszeresen hirdet külsősök számára titkári állaspályázatot.

Elmondta, hogy a MBA képzések nem igazolhatók, mert a saját képzések jegyzékében nem mindegyik jelenik meg a honlapon.

Ezt követően dr. Hilbert Edit felvetéseire kötetlen eszmecsere kezdődött. A hozzászólásokból néhányat röviden kiemelve:

Dr. Kovács András javaslatára dr. Hegedűs István felvetette, hogy a BT megindokolhatná az elnöknek, hogy miért térjen el a rangsortól, mert az elnöknek megvan erre a lehetősége.

Dr. Fazekas Sándor, a Pesti Központi Kerületi Bíróság (PKKB) elnöke, az OIT elnökhelyettese arról beszélt, hogy álláspontja szerint a BT-meghallgatásoknak egyre inkább a szakmai kérdésről kellene szólniuk. A PKKB-n már működik ez a fajta szakmai interjú a jelöltekkel, és annak pozitívak a tapasztalatai.

Dr. Balla Judit Mária, a Pesti Központi Kerületi Bíróság büntetőbírája kifejtette, hogy a saját titkárok esetében lehet informálisan érdeklődni, a külsősökről viszont nem; amíg a BT nincs olyan helyzetben, hogy meggyőződjön egyformán minden jelölt szakmai felkészültségéről, valamint hozzáállásáról, stílusáról, addig nem tudja az eltérést megfelelően megindokolni. Elmondta, hogy támogatja a titkárokat, de szakítani kell azzal a mentalitással, hogy a külsős pályázó ellenség, mert nem lehet senkinek sem a szemére vetni, hogy nem itt kezdte pályáját. A nyelvvizsgákkal kapcsolatban rámutatott, hogy azok nem mindig valós nyelvtudást mutatnak. Arról is beszélt, hogy véleménye szerint több szempont esetében (pl. külföldön szerzett tudományos fokozat értékelhetősége) pontosításra lenne szükség.

Dr. Handó Tünde felszólalására reagálva Trappné dr. Kiszely Rita elmondta, hogy van egy korosztály, amelyik mikor elkezdte a pályáját, nem számíthatott rá, hogy ezek a követelményei egy sikeres pályázatnak.

Dr. Handó Tünde a jogszabály-pontosítást szorgalmazó felvetésekre kifejtette, hogy álláspontja szerint bíróként a döntésekért a felelősséget fel kell vállalni, bizonyos kérdések szabályozása a jogalkotótól nem várható el, hiszen minden élethelyzetet nem is lehet szabályozni. Ezeket a BT-k ügyrendjében lehet rendezni.

Dr. Makai Lajos zárszóként elmondta, hogy a hozzászólások alapján álláspontja szerint legalább olyan szintű módosításra lenne szükség, ami az igazságtalanságokat kiküszöböli, vagyis hogy a titkár vagy a tapasztalt bíró ne kerüljön hátrányos helyzetbe a pályázata során.

Összeállította: dr. Remes Gábor bírósági titkár